

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351:341.232

Г. А. Гайдай

здобувач, викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування Чернігівського національного технологічного університету

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В АНГЛОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ В РАМКАХ СПІВПРАЦІ УКРАЇНА-ЄС

Стаття присвячена питанню функціонування механізмів державного управління в умовах євроінтеграції України та посилення зв'язків з країнами-членами ЄС. Досліджуються механізми залучені до реалізації відповідної політики нашої держави та роботи інституцій державного управління. Приділено увагу необхідності англомовної компетентності для державних службовців України для ефективної професійної діяльності у сучасних умовах, і, відповідно, для результативності механізмів державного управління, спрямованих на політичне, економічне, правове зближення України та країн-членів ЄС.

Ключові слова: механізми державного управління, державні службовці, англомовна компетентність, Угода про асоціацію, комунікація, багатомовність.

Постановка проблеми. З метою приведення нашої системи державного управління до міжнародних, європейських норм і стандартів, наразі Україна перебуває у центрі тривалого процесу трансформацій у різних сферах суспільного життя. Це впливає на усі системи та органи державного управління. Значна увага приділяється професіоналізації державної служби України, із фокусом на необхідні фахові компетенції державних службовців. У той же час, політичний курс держави, розвиток органів місцевої та центральної влади значною мірою впливає на особливості функціонування механізмів державного управління. Відповідно постає запитання: які механізми державного управління потребують нагального вдосконалення, а які, можливо, необхідно розробити?

Біль того, Україна прагне вступити до європейської багатонаціональної спільноти, яка, не зважаючи на політику багатомовності, все ж є представницею

політично-економічного утворення, яке використовує для координування спільної діяльності так звані «мови міжнародного спілкування», і в першу чергу – англійську. Відповідно, дослідження потребують не просто інтеграційні механізми державного управління, а питання їх функціонування у переважно англомовному середовищі. Із цієї точки зору на передній план виходить розвиток англомовної компетентності державних службовців України задля результативності функціонування механізмів державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: механізми державного управління загалом, а також у контексті інтеграційних процесів в Україні вивчали: І.В. Артьомов, В.Д. Бакуменко, В.Д. Бондаренко, Т.К. Гречко, М.О. Назаренко О.С. Орцева, Ю.В. Палагнюк, О.В. Федорчак та ін. Поняття мовної (англомовної) компетентності вивчається у працях: Г.В. Абрамовича, Н.Г. Акатової, Н.І. Андрейчика, М.Б. Бергельсона, Л.А. Бессонової, Л.С. Дмитрієвських, Е.Ю. Жданової, І. В. Кухти, О.С. Лагодинського,

В.В. Ягупова та ін., однак матеріали їх досліджень носять виключно мовознавчий характер. Знання іноземної (англійської) мови та ефективна професійна діяльність державних службовців пов'язують: Л.В. Амосова, Л.В. Дербеньова, Н.М. Колісниченко та ін., проте залежність механізмів державного управління від англомовної компетентності державних службовців залишається невивченою.

Мета статті – окреслити основні механізми державного управління задіяні у процесах євроінтеграції України та визначити їх залежність від рівня сформованості англомовної компетентності державних службовців.

Виклад основного матеріалу. Функціонування механізмів державного управління для координації та реалізації співпраці між Україною та ЄС відбувається на різних рівнях. Відповідно до офіційних історичних документів, Україна представлена при Європейському Союзі з 1992 року. У 1996 році в Брюсселі було відкрито повноцінне Представництво України при Європейських Співтовариствах, яке з того часу очолювали провідні кадрові дипломати та високопосадовці. Співробітництво просувається через низку заходів і зустрічей [1].

Правове, інформаційне та нормативне забезпечення функціонування механізмів державного управління в умовах євроінтеграції значною мірою залежить від проведення та результатів регулярних зустрічей та комунікації державних службовців України та країн-членів ЄС. Надалі розглянемо деякі приклади.

Саміти Україна-ЄС відбуваються, як правило, на щорічній основі по чергово в Україні та ЄС (найчастіше у Києві та Брюсселі) у відповідності до статті 460 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами. Згідно з Угодою про асоціацію під час самітів здійснюється загальний нагляд за її виконанням, а також обговорення будь-яких двосторонніх або міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес. Делегацію України на такій зустрічі очолює Президент України, делегацію ЄС – Президент Європейської Ради та Президент Європейської Комісії. Зазвичай, за результатами самітів лідери України та ЄС схвалюють спільний

заключний документ – заяву або прес-реліз, який закріплює досягнуті в ході переговорів домовленості. Із часу започаткування практики проведення самітів Україна – ЄС відбулося сімнадцять таких зустрічей на найвищому рівні. 13 травня 2014 року в Брюсселі вперше було проведено спільне засідання Уряду України та Колегії Європейської Комісії. Водночас, контакти на вищому рівні між керівництвом України та ЄС також підтримується у рамках міжнародних форумів та під час регулярних телефонних контактів [1].

У відповідності до статей 461-463 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та його державами-членами у 2014 році була створена Рада асоціації Україна – ЄС для забезпечення механізмів контролю та моніторингу застосування і виконання Угоди а також як механізм державного управління для вивчення питань, які виникають в рамках Угоди, або двосторонніх або міжнародних питань, що становлять взаємний інтерес. Засідання Ради проводяться на рівні міністрів щонайменше один раз на рік, а також тоді, коли цього вимагають обставини. Делегацію України на засіданнях Ради асоціації очолює Прем'єр-міністр України, делегацію ЄС – Віце-Президент Європейської Комісії – Високий Представник ЄС із закордонних справ та безпекової політики. Рада асоціації складається з членів Уряду України, з одного боку, та членів Ради Європейського Союзу та членів Європейської Комісії, - з іншого боку [1].

Комітет асоціації був заснований відповідно до статті 464(1) Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і є допоміжним механізмом у виконанні Радою асоціації своїх обов'язків і функцій та виконує завдання, передбачені Угодою і доручені йому Радою асоціації. Відповідно до статті 465(1) Рада асоціації визначає у своєму Регламенті обов'язки та порядок функціонування Комітету асоціації. Комітет асоціації проводить підготовку засідань та дискусій Ради асоціації, у разі необхідності, імплементує рішення Ради асоціації, забезпечує безперервність відносин асоціації та належне виконання Угоди. Комітет асоціації розглядає будь-які питання, визначені для розгляду ним

Радою асоціації, а також будь-які інші питання, які можуть виникнути в ході щоденної імплементації положень Угоди. Комітет асоціації надає Раді асоціації пропозиції або проекти рішень чи рекомендацій для їхнього схвалення. Комітет асоціації складається з вищих посадових осіб України та ЄС з різних галузей співробітництва і збирається щонайменше один раз на рік. Крім цього, Угодою про асоціацію окремо передбачено створення Комітету асоціації у торговельній конфігурації. Відповідно до статті 465(4) Угоди, Комітет асоціації у торговельному складі розглядає питання, пов'язані з Розділом IV Угоди. До його складу входять посадові особи вищого рівня від України та Європейської Комісії, які відповідають за торгівлю і питання, пов'язані з торгівлею [1].

Окрім того, державні службовці залучені до реалізації механізмів державного управління з питань євроінтеграції через низку консультацій і зустрічей:

- на рівні політичних директорів – двічі на рік;
- на рівні Робочої групи ЄС з питань Східної Європи та Центральної Азії (COEST) – раз на рік;
- на рівні Робочої групи ЄС з питань ОБСЄ та Ради Європи (COSCE) – двічі на рік;
- на рівні Політико-безпекового комітету ЄС (PSC) – двічі на рік;
- на рівні Робочої групи ЄС з питань глобального роззброєння, нерозповсюдження та контролю над озброєннями (CONOP/CODUN) – двічі на рік;
- на рівні Робочої групи ЄС з питань звичайних озброєнь (COARM) – двічі на рік [1].

Існує низка інших спеціалізованих форматів діалогу як допоміжних форм реалізації механізмів державного регулювання відносин Україна-ЄС та спільної політики з окремих питань, наприклад спільна зустріч Колегії Європейської Комісії та українського Уряду (раз на рік), неформальні зустрічі у форматі «Група друзів України в ЄС та Україна» (як правило двічі на рік), правові консультації з незаконної анексії РФ Криму (двічі на рік) [1].

У контексті імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС,

організаційними механізмами державного управління щодо процесів євроінтеграції та проведення галузевих реформ шляхом адаптації міжнародних норм і стандартів, виступають двосторонні угоди та меморандуми з рядом європейських та світових агенцій, зокрема:

- Європейським моніторинговим центром з наркотиків і наркозалежності (EMCDDA);
- Агенцією з управління оперативною співпрацею на зовнішніх кордонах держав – членів ЄС (FRONTEX);
- Глобальною цивільною навігаційною супутниковою агенцією системи GALILEO (GSA);
- Європейською екологічною агенцією (EEA);
- Європейською агенцією з безпеки праці (OSHA);
- Європейською агенцією з безпеки на морі (EMSA);
- Європейською агенцією з безпеки в повітрі (EASA);
- Європейським центром з профілактики та контролю хвороб (ECDC);
- Європейською залізничною агенцією (ERA);
- Європейською фундацією з професійної освіти (ETF);
- Європейською агенцією з лікарських засобів (EMA) та іншими [1].

Організаційні, ресурсні та інші види механізмів державного управління з питань співпраці Україна-ЄС діють і на місцевому рівні та мають конкретне практичне вираження та значимість. Наприклад, Чернігівська обласна адміністрація співпрацює з молодіжними організаціями Німеччини у напрямку обміну досвідом, проведення стажування, реалізації спільних проєктів; благодійною асоціацією «Піренеї Комменж» (Франція) у напряму обміном досвіду; підтримує міжнародну програму «Асоціації Обмін Франція - Україна», приймають участь у закордонних конференціях та семінарах-тренінгах тощо [2, с. 33 – 34].

Таким чином, ми бачимо, що євроінтеграція нашої держави вимагає ефективного використання політичних, правових, інформаційних та інших механізмів державного управління на різних рівнях

державної влади. Функціонування інтеграційних механізмів державного управління значною мірою залежить від усного та письмового інформаційно обміну між державними службовцями України та ЄС, результативності перемовин та зустрічей (як офіційних, так і особистих), в рамках існуючих Рад, асоціацій, робочих груп тощо, що є вкрай ускладненими процесами в умовах використання різних мов.

Відповідно, англомовна компетентність державних службовців виступає як чинник налагодження комунікаційних каналів між державними службами України та країн-членів ЄС. Наразі навіть розробляються різні бази даних ЄС, які будуть об'єднані у майбутньому аби забезпечити послідовне використання термінології у публікаціях на будь-якій із офіційних мов. [3; 4]. Належне використання термінології стосується й системи державного управління. Ефективне функціонування комунікаційних механізмів державного управління як всередині країни, так і на міжнародному рівні, вимагає чіткого зв'язку національної термінології з її іншомовними (англомовними) аналогами. До прикладу, український термін «державне управління» має чотири активно використовувані англомовні аналоги: *public management, state management, state administration, public administration*. Усі чотири варіанти є вірними з точки зору перекладу, і використовуються залежно від встановленої, так би мовити, «традиції». Це є однією з причин чому англомовній освіті приділяється стільки уваги на території ЄС, а тепер і в Україні. Європейська Хартія щодо Багатомовності стверджує, що національні державні службовці, які діють на міжнародних посадах, вже на початку їх кар'єри потребують достатньою мірою володіти іноземними мовами. Зазначається, що формування і розвиток іншомовної компетентності європейських державних службовців має утримуватись на відповідному рівні для досягнення реальної багатомовності у роботі інституцій державного управління. Це повинно бути об'єктом контролю професійної кваліфікації [5, с. 5].

Візьмемо до прикладу Латвію. У 2014 році, перед початком періоду її головування у Раді Європейського Союзу (січень –

червень 2015 р.), більш ніж 1700 державних службовців взяли участь у курсах англійської мови від міжнародної мовної компанії «Skrivernek Baltic». Процес навчання тривав більше року, він був поділений на п'ять семестрів, по 48 годин кожен. Необхідний рівень володіння англійською мовою встановлювався з урахуванням займаної посади та обов'язків працівника державної служби. Метою цих курсів було забезпечити ефективну діяльність Латвійської сторони у робочому процесі Ради Європи з використанням англійської мови, виконання завдань пов'язаних з головуванням Латвії у Раді ЄС, а також успішність у неформальному спілкуванні англійською мовою [6].

Висновки і пропозиції. Отже, англомовна компетентність державних службовців виступає чинником підвищення результативності функціонування механізмів державного управління в умовах євроінтеграції України. Не зважаючи на багатомовність Європи, саме англійська є провідною мовою міжнародного спілкування і активно використовується у діяльності державних інституцій. Саме тому, якщо Україна прагне стати повноправним членом ЄС, наша система державного управління повинна не лише впроваджувати у свою діяльність міжнародні стандарти та норми, а й підвищувати рівень англомовної компетентності своїх працівників аби вони могли виконувати свої посадові обов'язки відповідно до вимог часу, досягаючи необхідних результатів і продовжуючи розвиток держави на новому рівні.

Нагального вирішення потребують питання приведення нормативно-правової бази України у відповідність до вимог часу у розрізі іншомовної (англомовної) компетентності державних службовців. На нашу думку, необхідно визначити необхідний рівень відповідної компетентності, шляхи мотивування державних службовців до навчання та самовдосконалення після призначення до органів державного управління, введення вимоги англомовної компетентності до положень, що стосуються прийняття на посади у державному управлінні та подальшого підвищення по посаді. На порядку денному також питання оцінки рівня англомовної компетентності, наявно-

го у працівників державної служби, та необхідного для ефективного функціонування механізмів державного управління.

Список використаної літератури:

1. Україна-ЄС // Представництво України при Європейському Союзі та Європейському Співтоваристві з атомної енергії (сайт). - Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/>
2. Вдовенко Ю.С. Європейська інтеграція на регіональному рівні: Чернігівська область: збірка матеріалів / [упоряд. : Ю. С. Вдовенко, С. І. Федусь, відп. ред. Никоненко Д. М.]. - Чернігів : Лозовий В. М., 2010. - 199 с.
3. Schreiner P. Staat und Sprache in Europa. Nationalstaatliche Einsprachigkeit und die
4. Mehrsprachenpolitik der Europäischen Union / Patrik Schreiner. - 2006. - Режим доступу: http://planlingvoj.ch/files2/Rezension_Peterlang_Schreiner_StaatundSprache.pdf
5. Limbach J. Europäische Sprachenpolitik / Jutta Limbach, Jürgen Gerhards. - Режим доступу: <http://www.bpb.de/apuz/59771/europaeische-sprachenpolitik?p=all>
6. European Charter for Plurilingualism. - Paris, 2005. - Режим доступу: http://b1-akt.com/wp-content/uploads/2015/10/charteplurilinguisme_env2.13.pdf
7. Skrivanek Baltic (website): Press releases. - Режим доступу: <http://www.skrivanek.lv/en/for-press/press-releases/latvian-civil-servants-have-been-trained-in-the-english-language.aspx>

Гайдай Г. А. Особенности функционирования механизмов государственного управления в рамках сотрудничества Украина-ЕС

Статья посвящена вопросу функционирования механизмов государственного управления в условиях евроинтеграции Украины и усиления связей со странами-членами ЕС. Исследуются механизмы, вовлеченные в реализацию соответствующей политики нашего государства и работу институтов государственного управления. Уделено внимание необходимости англоязычной компетентности для государственных служащих Украины для эффективной профессиональной деятельности в современных условиях, и, соответственно, для результативности механизмов государственного управления, направленных на политическое, экономическое, правовое сближение Украины и стран-членов ЕС.

Ключевые слова: механизмы государственного управления, государственные служащие, англоязычная компетентность, Соглашение об ассоциации, коммуникация, многоязычие.

Gaidai G. A. Features of functioning of the mechanisms of public administration in the framework of Ukraine-EU cooperation

This article studies the issue of functioning of public administration mechanisms in the context of Ukraine's European integration and strengthening of relations with EU member states. The mechanisms involved in the implementation of the relevant policy of our state and the work of the institutions of public administration are explored. Attention is paid to the need for English language competence for Ukrainian civil servants for effective professional work in modern conditions, and, accordingly, for the effectiveness of public administration mechanisms aimed at political, economic, legal convergence of Ukraine and EU member states.

Key words: mechanisms of public administration, civil servants, English language competence, Association Agreement, communication, multilingualism.